

72. Internetové bankovníctví je součástí širšího *finančního prostředí*, ve kterém se budou žáci velmi pravděpodobně pohybovat, a to buď nyní, anebo v blízké budoucnosti. V tomto prostředí mohou být vystaveni riziku finančních podvodů. Úloha „Chyba v bance“ ověřuje, zda žáci vědí, jaké opatření přijmout, konkrétně jak by správně reagovali, kdyby obdrželi podvodný e-mail. Musí vyhodnotit nabídnuté možnosti a rozpoznat, že druhá nabídnutá rada je tou jedinou správnou. V pilotním ověření získalo více jak 40 % žáků plný počet bodů, neboť odpověděli „Ne“, „Ano“ a „Ne“ v tomto pořadí.

Procesy

73. Kategorie procesů se vztahují ke kognitivním procesům. Používají se k tomu, aby popsaly schopnost žáků rozeznat a správně používat koncepty, které se týkají zkoumané oblasti, a to, zda jsou žáci schopni danému problému porozumět, analyzovat jej, vyhodnotit a navrhnout řešení. Pro účely hodnocení finanční gramotnosti v šetření PISA byly vymezeny celkem čtyři kategorie procesů: *identifikace finančních informací, analyzování informací ve finančním kontextu, vyhodnocování finančních záležitostí a uplatnění svých finančních znalostí a porozumění*. Přestože podobné výrazy, které zde byly použity, lze nalézt v Bloomově taxonomii (Bloom, 1956), je zde jeden důležitý rozdíl: procesy vyjadřující finanční gramotnost nepředstavují hierarchii dovedností, nýbrž jsou paralelními základními kognitivními přístupy, které by měl finančně gramotný člověk ovládat. Pořadí, v jakém jsou zde tyto procesy představeny, se odvíjí od typického sledu myšlenkových procesů a činností a nejsou tedy řazeny dle obtížnosti či problematičnosti pro řešitele. Zároveň se předpokládá, že finanční uvažování, rozhodování a jednání jsou většinou závislé na množství vzájemně se ovlivňujících procesů, které jsou v této části popsány. Pro účely testování je každá úloha přiřazena k vybranému procesu, který je považován za nejdůležitější pro její správné zodpovězení.

Identifikace finančních informací

74. Tento proces probíhá, když jedinec vyhledává a získává zdroje finančních informací, nebo když poznává či posuzuje, nakolik jsou tyto zdroje relevantní. V šetření PISA 2012 jsou informace poskytovány v podobě tištěného textu, jako jsou smlouvy, inzeráty, grafy, tabulky, formuláře a instrukce. V typické úloze jsou žáci vyzváni, aby rozpoznali základní údaje na faktuře či na potvrzení platby nebo aby dokázali z bankovního výpisu zjistit stav účtu. Těžší úloha by pak mohla vyžadovat vyhledávání informací ve smlouvě napsané složitějším právním jazykem, například s cílem najít informaci vysvětlující důsledek prodlení ve splácení dluhu. Tato kategorie kognitivních procesů se také uplatňuje v úlohách, které vyžadují orientaci ve finanční terminologii, např. aby žáci poznali, že „inflace“ je pojem, který se užívá pro situaci, kdy stoupají ceny v čase.

75. Příklad 5 „Výplatní páska“ představuje testovou úlohu zaměřenou na identifikaci a interpretaci finančních informací.